

خلاصه گزارش

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه مبارزه با قاچاق کالا و ارز»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مشخصات لایحه

دوره نهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۸

شماره چاپ:

۲۲

تاریخ چاپ:

۱۳۹۱/۳/۲۴

نام دفتر:

مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۲۷۳۴-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۱/۱۰/۱۷

۱. بررسی بند «الف» نظریه شورای نگهبان

در این بند آمده است که «الف- نظر به اینکه این لایحه در موارد عدیده دارای ماهیت قضایی است و باید توسط رئیس مکرم قوه قضائیه تهیه می‌شد و با عنایت به نظریه تفسیری این شورا درخصوص مورد اقدام می‌گردید لازم است حداقل نظر ایشان نیز اخذ شود».

در همین راستا مصوبه مذکور در جلسات متعددی در قوه قضائیه مورد بررسی قرار گرفت و جمع‌بندی نظرات مشورتی قوه قضائیه در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۶ به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. قوه قضائیه نتیجه جلسات مشورتی خود را در قالب ۹۹ نظر مشخص درخصوص متن مواد، تبصره‌ها، بندها و جزءهای این مصوبه به مجلس ارائه نمود. محور اصلی این نظرات بر دو موضوع استوار است. اولاً وظیفه پیشگیری از وقوع جرم را در قوه قضائیه منحصر نموده و ثانیاً پیشنهاد حذف سازمان تعزیرات از مراجع دارای صلاحیت در بررسی جرم قاچاق ارائه شده است. این نظرات هم‌اکنون در کمیته‌های کارشناسی در حال بررسی است.

۲. بررسی بند «ب» نظریه شورای نگهبان

در این بند آمده است که «ب- علاوه بر مطلب مذکور در بند «الف»، این لایحه اشکالات و ابهامات دیگری نیز به شرح زیر دارد»:

شایان توجه است که موارد ذیل یکبار در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۰۲/۱۷ کمیسیون اقتصادی مجلس مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به عدم وصول نظرات قوه قضائیه در خصوص بند «الف» رأی‌گیری به جلسات آتی موکول شد.

شماره ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	پیشنهاد مرکز
-	-	الف) نظر به اینکه این لایحه در موارد عدیده دارای ماهیت قضایی است و باید توسط رئیس مکرّم قوه قضائیه تهیه می‌شد و با عنایت به نظریه تفسیری این شورا درخصوص مورد اقدام می‌گردید لازم است حداقل نظر ایشان نیز اخذ شود	در حال بررسی است
-	-	ب) علاوه بر مطلب مذکور در بند «الف»، این لایحه اشکالات و ابهامات دیگری نیز به شرح زیر دارد:	اصلاحات پیشنهادی به شرح ذیل:
۱۹	ماده (۱۹) - هر کس مرتکب قاچاق کالای ممنوع گردد یا کالای ممنوع قاچاق را نگهداری یا حمل نماید یا بفروشد، علاوه بر ضبط کالا به ۶ ماه تا دو سال حبس، جزای نقدی معادل ده برابر ارزش کالا و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می‌شود. در صورتی که ارزش کالای ممنوع قاچاق بیش از یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد وسایل نقلیه مورد استفاده ضبط می‌گردد	ماده (۱۹) که میزان مجازات بدون در نظر گرفتن میزان، نوع و اهمیت جرم تعیین گردیده، مغایر قانون اساسی است	ماده (۱۹) - هر کس مرتکب قاچاق کالای ممنوع گردد یا کالای ممنوع قاچاق را نگهداری یا حمل نماید یا بفروشد، علاوه بر ضبط کالا به ۶ ماه تا دو سال حبس، جزای نقدی از پنج تا ده برابر ارزش کالا و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می‌شود. در صورتی که ارزش کالای ممنوع قاچاق بیش از یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد وسایل نقلیه مورد استفاده ضبط می‌گردد
۲۵	در صورتی که ارتکاب قاچاق سازمان یافته کالا و ارز به قصد مقابله با نظام جمهوری اسلامی ایران و یا با علم به مؤثر بودن آن صورت گیرد و منجر به اختلال در نظام تولید داخلی، بازرگانی و تجارت قانونی شود، مرتکب مفسد فی الارض شناخته می‌شود و علاوه بر مصادره اموال به مجازات آن مطابق قانون مجازات اسلامی محکوم می‌گردد	ماده (۲۵) از این حیث که مشخص نیست آیا منظور از اخلاص گسترده، مجموع موارد مذکور یعنی نظام تولید داخلی، ارزی، بازرگانی و تجارت قانونی است یا هر یک به صورت مجزا ابهام دارد: پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد	ماده (۲۵) - در صورتی که ارتکاب قاچاق سازمان یافته کالا و ارز به قصد مقابله با نظام جمهوری اسلامی ایران و یا با علم به مؤثر بودن آن صورت گیرد و منجر به اختلال گسترده در نظام تولید داخلی، بازرگانی و تجارت قانونی شود، مرتکب مفسد فی الارض شناخته می‌شود و علاوه بر مصادره اموال به مجازات آن مطابق قانون مجازات اسلامی محکوم می‌گردد
۳۲	ماده (۳۲) - به موجب این قانون، حفاظت گمرک‌های کشور زیر نظر رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران برای حفاظت اماکن گمرکی و کالاهای موجود در آنها و امور اجرایی مبارزه با قاچاق در محدوده آن اماکن، تشکیل و مأموران آن در حدود وظایف، ضابط خاص قضایی محسوب می‌شوند	در ماده (۳۲) درخصوص اینکه مأموران حفاظت گمرک ضابط خاص تلقی شوند، لازم است شرط وثاقت مذکور در قانون آیین دادرسی کیفری مراعات شود والا خلاف موازین شرع است	ماده (۳۲) - به موجب این قانون، حفاظت گمرک‌های کشور زیر نظر رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران برای حفاظت اماکن گمرکی و کالاهای موجود در آنها و امور اجرایی مبارزه با قاچاق در محدوده آن اماکن، تشکیل و مأموران آن در حدود وظایف و ضابط خاص قضایی محسوب می‌شوند
۳۶	بند «ب» تبصره «۲» ماده (۳۶) - اتهام، مشمول جرائم سازمان یافته و حرفه‌ای و کالاهای ممنوع باشد	اتفاق بند «ب» تبصره «۲» ماده (۳۶) درخصوص جرائم حرفه‌ای و کالاهای ممنوع بدون در نظر گرفتن میزان، تعداد و زمان تکرار جرم، مغایر قانون اساسی است	بند «ب» تبصره «۲» ماده (۳۶) - اتهام، مشمول جرائم سازمان یافته، حرفه‌ای یا کالاهای ممنوع باشد، مشروط به آنکه میزان ارزش کالای قاچاق در مجموع بیش از ۵۰۰ میلیون ریال باشد
۳۲	تبصره «۱» ماده (۳۲) - رئیس حفاظت گمرک‌های کشور به حکم رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران پس از تأیید فرمانده نیروی انتظامی منصوب می‌شود	در تبصره «۱» ماده (۳۲) باید براساس ماده (۲۳۳) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران اصلاح شود والا اشکال دارد	تبصره «۱» - رئیس حفاظت گمرک‌های کشور به پیشنهاد رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران پس از تأیید فرمانده نیروی انتظامی و با حکم ستاد کل نیروهای مسلح منصوب می‌شود

شماره ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	پیشنهاد مرکز
۴۰	ماده (۴۰) - هر کدام از شعب داسرا و دادگاه انقلاب اسلامی، تعزیرات حکومتی و شعب تجدیدنظر آنها ظرف یکماه از زمان تحویل پرونده باید رسیدگی و رأی نهایی را صادر کنند، مگر مواردی که حسب نوع جرم یا تخلف و علل دیگر، تکمیل شدن تحقیقات نیاز به مهلت بیشتری داشته باشد که در این صورت حسب مورد با تأیید مقام مافوق برای یکبار مهلت‌های فوق تمدید می‌شود. تخلف از این امر در مرتبه اول موجب محکومیت انتظامی تا درجه سه می‌گردد و در صورت تکرار مطابق قانون نظارت بر رفتار قضات مصوب ۱۳۹۰/۷/۱۷ عمل می‌شود	در صورتی که امکان فراهم نمودن مقدمات لازم جهت صدور رأی نهایی نباشد الزام قاضی به صدور رأی در مدت مقرر و به تبع آن محکومیت انتظامی وی به این علت، خلاف موازین شرع است.	ماده (۴۰) - هر کدام از شعب داسرا و دادگاه انقلاب اسلامی، تعزیرات حکومتی و شعب تجدیدنظر آنها ظرف یکماه از زمان تحویل پرونده باید رسیدگی و رأی نهایی را صادر کنند، مگر مواردی که حسب نوع جرم یا تخلف و علل دیگر، تکمیل شدن تحقیقات نیاز به زمان بیشتری داشته باشد که در این صورت حسب مورد مرجع رسیدگی‌کننده موظف است علت تأخیر را به صورت مکتوب به مقام مافوق گزارش دهد. عدم ارسال این گزارش موجب محکومیت انتظامی تا درجه ۳ می‌گردد
۴۴	ماده (۴۴) - به منظور اعمال نظارت عالی قضایی بر پرونده‌های قاچاق در سازمان تعزیرات حکومتی، رئیس شعب تجدیدنظر ویژه رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالا و ارز به پیشنهاد رئیس سازمان پس از تأیید وزیر دادگستری از بین قضات دارای پایه ۹ قضایی با ابلاغ رئیس قوه قضائیه منصوب می‌شوند	از این حیث که مشخص نیست آیا رئیس قوه قضائیه ملزم به صدور ابلاغ است یا خیر؟ ابهام دارد. پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد	ماده (۴۴) - به منظور اعمال نظارت عالی قضایی بر پرونده‌های قاچاق در سازمان تعزیرات حکومتی، رئیس شعب تجدیدنظر ویژه رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالا و ارز به پیشنهاد رئیس سازمان پس از تأیید وزیر دادگستری از بین قضات دارای پایه ۹ قضایی با موافقت و ابلاغ رئیس قوه قضائیه منصوب می‌شوند
۴۷	ماده (۴۷) - متهمینی که به منظور رد اتهام قاچاق به اسناد مثبت گمرکی استناد می‌کنند، مکلفند ظرف ده روز از زمان طرح پرونده در مرجع رسیدگی‌کننده، اصل آن سند را ارائه نمایند. این مهلت با عذر موجه به تشخیص مرجع رسیدگی‌کننده حداکثر یکبار دیگر به مدت ده روز قابل تمدید است. به اسنادی که خارج از این مهلت‌ها ارائه شود ترتیب اثری داده نمی‌شود <u>تبصره - رونوشت و تصویر مصدق اسناد و مدارک مندرج در این ماده قابل استناد در مراجع رسیدگی‌کننده نیست</u>	اطلاق تبصره ماده (۴۷) در مواردی که امکان دسترسی به اصل سند نیست و رونوشت یا تصویر مصدق قابل خدشه نباشد، خلاف موازین شرع است	ماده (۴۷) - متهمینی که به منظور رد اتهام قاچاق به اسناد مثبت گمرکی استناد می‌کنند، مکلفند ظرف ده روز از زمان طرح پرونده در مرجع رسیدگی‌کننده، اسناد مذکور را ارائه نمایند. این مهلت با عذر موجه به تشخیص مرجع رسیدگی‌کننده حداکثر یکبار دیگر به مدت ده روز قابل تمدید است. به اسنادی که خارج از این مهلت‌ها ارائه شود ترتیب اثری داده نمی‌شود <u>تبصره - حذف شود</u>
۴۹	ماده (۴۹) - در موارد صدور رأی برائت متهم و حکم به استرداد کالا و ارز، صاحب کالا و ارز مستحق دریافت بهای کالا به قیمت بازار داخلی در زمان فروش و یا ارز واریزی به حساب بانک مرکزی است	در صورت وجود عین، پرداخت بهای کالا اشکال دارد	ماده (۴۹) - در موارد صدور رأی برائت متهم و حکم به استرداد کالا و ارز، صاحب کالا و ارز مستحق دریافت بهای کالا به قیمت بازار داخلی در زمان فروش و یا ارز واریزی به حساب بانک مرکزی است
۵۴	ماده (۵۴) - در صورتی که کشف کالا و یا ارز قاچاق، همراه با درگیری مسلحانه مرتکبین قاچاق با انواع سلاح گرم و آتش‌زا با مأمورین کاشف باشد و با عملیات مأمورین کاشف، مرتکبین دستگیر شوند یا حکم مرجع قضایی وسایل نقلیه به نفع سازمان کاشف برای استفاده در مبارزه با قاچاق کالا و ارز ضبط می‌شود	ماده (۵۴) باید با همان قیود مذکور در تبصره «۲» ماده (۱۹) و نظایر آن اصلاح گردد و الا اشکال دارد	ماده (۵۴) - در صورتی که کشف کالا و یا ارز قاچاق همراه با درگیری مسلحانه مرتکبین قاچاق با انواع سلاح گرم و آتش‌زا با مأمورین کاشف باشد و با عملیات مأمورین کاشف، مرتکبین دستگیر شوند یا حکم مرجع قضایی وسایل نقلیه به نفع سازمان کاشف برای استفاده در مبارزه با قاچاق کالا و ارز گرفته شده است، با حکم مرجع قضایی به نفع

شماره ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	پیشنهاد مرکز
			<p><u>سازمان کاشف جهت استفاده در امر مبارزه با قاچاق</u> <u>ضبط می‌شود. در غیر این صورت خودرو به مالک</u> <u>مسترد و معادل ارزش آن به جرائم نقدی مرتکب یا</u> <u>مرتکبان افزوده می‌شود</u></p>
۵۵	<p>ماده (۵۵) - در صورتی که محکومین به جریمه‌های نقدی مقرر در این قانون ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ حکم قطعی به پرداخت جریمه‌های مقرر اقدام ننمایند، جریمه نقدی از محل وثیقه‌های سپرده شده و یا فروش اموال شناسایی شده محکوم علیه اخذ و مابقی به مالک مسترد می‌شود و چنانچه اموالی شناسایی نشود و یا کمتر از میزان جریمه باشد و جریمه مورد حکم، وصول نشود، جرائم نقدی مذکور مطابق قانون آیین دادرسی کیفری به حبس تبدیل می‌شود. در هر صورت حبس بدل از جزای نقدی نباید از پانزده سال بیشتر باشد</p>	<p>اطلاق ماده (۵۵) نسبت به مواردی که تبدیل جزای نقدی به حبس بدون حکم قاضی باشد، خلاف موازین شرع است</p>	<p>ماده (۵۵) - در صورتی که محکومین به جریمه‌های نقدی مقرر در این قانون ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ حکم قطعی به پرداخت جریمه‌های مقرر اقدام ننمایند، جریمه نقدی از محل وثیقه‌های سپرده شده و یا فروش اموال شناسایی شده محکوم علیه اخذ و مابقی به مالک مسترد می‌شود و چنانچه اموالی شناسایی نشود و یا کمتر از میزان جریمه باشد و جریمه مورد حکم، وصول نشود، جرائم نقدی مذکور مطابق قانون آیین دادرسی کیفری به حبس تبدیل می‌شود. در هر صورت حبس بدل از جزای نقدی نباید از پانزده سال بیشتر باشد</p>
۵۵	<p>تبصره «۲» ماده (۵۵) - جزای نقدی مازاد بر حبس تبدیلی، <u>دین محسوب می‌شود و در صورت</u> شناسایی اموالی از محکوم علیه، حتی پس از اتمام حبس وصول می‌گردد</p>	<p>در تبصره «۲» ماده (۵۵) تبدیل جزای نقدی به دین اشکال دارد</p>	<p>تبصره «۲» - جزای نقدی مازاد بر حبس تبدیلی، در صورت شناسایی اموالی از محکوم علیه، حتی پس از اتمام حبس وصول می‌گردد</p>
۵۹	<p>ماده (۵۹) - هر شخصی که مرتکب جرم حمل کالا یا ارز قاچاق شود و نتواند ارسال کننده و یا صاحب اصلی آن را تعیین نماید، علاوه بر ضبط کالا یا ارز، به مجازات‌های مقرر در مورد مالک کالا و ارز نیز محکوم می‌شود</p>	<p>در ماده (۵۹) باید قیود علم و عمد ذکر گردند والا اشکال دارد</p>	<p>ماده (۵۹) - هر شخصی که مرتکب جرم حمل کالا یا ارز قاچاق شود و نتواند ارسال کننده و یا صاحب اصلی آن را تعیین نماید، علاوه بر ضبط کالا یا ارز، به مجازات‌های مقرر در مورد مالک کالا و ارز نیز محکوم می‌شود</p>
۳	<p>ماده (۳) - به منظور سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت در حوزه امور اجرائی، پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستادی متشکل از وزیران دادگستری، اطلاعات، امور خارجه، صناعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دو نفر از نمایندگان عضو کمیسیون‌های اقتصادی و حقوقی و قضایی مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس و رؤسای سازمانهای تعزیرات حکومتی، جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی، صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران، بازرسی کل کشور، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، فرماندهی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، رؤسای کل بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران، رئیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی، رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه به</p>	<p>در ماده (۳) لازم است اصل ۱۲۷ قانون اساسی مراعات گردد</p>	<p>ماده (۳) - به منظور سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت در حوزه امور اجرائی، پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستادی متشکل از وزیران دادگستری، اطلاعات، امور خارجه، صناعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دو نفر از نمایندگان عضو کمیسیون‌های اقتصادی و حقوقی و قضایی مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس و رؤسای سازمانهای تعزیرات حکومتی، جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی، صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران، بازرسی کل کشور، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، فرماندهی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، رؤسای کل بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران، رئیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی، رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه به</p>

پیشنهاد مرکز	ایراد شورا	مصوبه مجلس	شماره ماده
<p>نام ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز با ریاست رئیس‌جمهور یا نماینده ویژه وی تشکیل می‌گردد. تصمیمات این ستاد پس از امضای رئیس‌جمهور و یا نماینده ویژه وی مطابق اصل یکصد و بیست و هفتم <u>قانون اساسی</u> در موضوعات مرتبط با قاچاق کالا و ارز برای تمامی دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست. کلیه دستگاه‌های مرتبط با امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز از جمله دستگاه قضایی، نیروهای نظامی و سایر دستگاه‌های عضو ستاد وظیفه دارند در حدود اختیارات این ستاد، همکاری کامل را با آن داشته باشند</p>		<p>صنایع و معادن ایران و نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه به نام ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز با ریاست رئیس‌جمهور یا نماینده ویژه وی تشکیل می‌گردد. تصمیمات این ستاد پس از امضای رئیس‌جمهور و یا نماینده ویژه وی در موضوعات مرتبط با قاچاق کالا و ارز برای تمامی دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست. کلیه دستگاه‌های مرتبط با امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز از جمله دستگاه قضایی، نیروهای نظامی و انتظامی و سایر دستگاه‌های عضو ستاد وظیفه دارند در حدود اختیارات این ستاد، همکاری کامل را با آن داشته باشند</p>	
<p>تبصره «۱» ماده (۱۹) - حکم ماده (۷۰۲) قانون مجازات اسلامی فقط شامل مشروبات الکلی تولید شده در داخل کشور است</p>	<p>در تبصره «۱» ماده (۱۹) شماره مذکور براساس قانون جدید اصلاح گردد</p>	<p>تبصره «۱» ماده (۱۹) - حکم ماده (۷۰۲) قانون مجازات اسلامی فقط شامل مشروبات الکلی تولید شده در داخل کشور است</p>	۱۹